

De verdrietige kant van theologie

∅In veel wijsheid ligt veel verdriet, en als iemand kennis vermeedert, vermeedert hij smart∅(Prediker 1:18).

Veel weten maakt niet gelukkig. Ook niet als het om theologische kennis gaat. Een baptist die eenvoudig en vanzelfsprekend leeft bij de leus ∅baptist, dat is ∅∅ leeft gelukkiger dan de baptistenstudent in de theologie, die onder de lessen kerkgeschiedenis heeft geleerd het baptisme ook te relativiseren. Een prediker die maar één uitleg van de Openbaring van Johannes kent - de goede natuurlijk! - leeft gelukkiger naar een preek uit dat Bijbelboek toe dan de theoloog die zich regelmatig achter zijn oren krabt, omdat passages tenminste voor tweemaal uitleg vatbaar zijn. Je wordt er niet altijd gelukkiger van wanneer je in vakken als pastorale psychologie of godsdienstsociologie er kennis van krijgt hoe gelovigen in hun christelijk doen en laten tot op grote hoogte bepaald worden door heel gewone menselijke belangen en neigingen.

Wie theologische kennis vermeedert, vermeedert als gelovige ook smart. Prediker zegt: ∅...ik zette mijn hart er op om na te vorsen en onderzoek te doen naar de wijsheid van alles, wat onder de hemel geschiedt. Dat is een kwade bezigheid, die God aan de mensen kinderen gegeven heeft om zich daarmee te kwellen∅(Prediker 1:13). Geeft God kwade bezigheden aan de mensen te doen? God is toch een goede God? Kan een goede God kwade dingen te doen geven? Het ∅kwade∅ van kennis verwerven, heeft niet met God te maken. Maar met de gebroken gestalte van de werkelijkheid die we willen leren kennen. Ze heeft tegelijk ook te maken met de voorlopigheid van al onze kennis. Niet alleen de wereld, maar ook de christelijke gemeente en ons eigen christelijk leven hebben een gebroken gestalte. Je in die gebroken gestalten kennismatig verdiepen, is vaak ∅een kwade bezigheid∅ Ons kennen, ook ons kennen van de Schriften, is een voorlopig kennen. Totdat in het rijk Gods de Schriften vervuld zullen zijn, zullen schriftkenners elkaar tegenspreken, en zal schriftkennis ook een verdrietige en kwade kant hebben.

Het boek Prediker wordt in de synagoge gelezen tijdens de viering van het Loofhuttenfeest. In dit feest gedenkt Israël de tocht door de woestijn naar het beloofde land. Om dit gedenken ∅echt∅te maken, wonen de vierders van het Loofhuttenfeest in van bladeren gemaakte tenten. Dit ademt de sfeer van de voorlopigheid van het wonen in de woestijn. Loofhutten is het feest van de voorlopigheid: we zijn er nog niet! De kennis die Prediker zich verwierf, was een voorlopige kennis. We zijn er nog niet in ons kennen. En wat we leren kennen, is ook zelf nog niet wat het zijn moet. Voorlopigheid in het kwadraat! Om deze redenen is ook theologische kennis vaak een kwade en verdrietige zaak.

Loofhutten is het feest der voorlopigheid. Je kunt voorlopigheid en gebroken gestalten dus vieren! Omdat er de belofte van de komst in het beloofde land, van het koninkrijk van God, over uitgesproken ligt. Op de bruiloft te Kana (Johannes 2) stonden 6 stenen vaten met water te wachten op het hoogtepunt van het feest. In de theologie staan eindeloos veel vaten met zelfs bitter water, te wachten op het hoogtepunt van het feest. Bibliotheken vol kennis wachten op het moment dat het theologisch feest van de voorlopigheid zal komen op het hoogtepunt van het werkelijk kennen. Als ∅n de werkelijkheid van God en mensen, ∅n het kennen van die werkelijkheid alleen maar vreugde zal zijn. Het indrinken van theologische kennis bezorgt nu vaak een bittere bijmaak in de mond. Maar we gaan vol verwachting door. Want eens zullen de voorlopigheid en gebrokenheid voorbij zijn. Dan zal Jezus het bittere water veranderen in wijn.

O.H. de Vries